

กลวิธีกล่าวขอโทษของผู้เรียนภาษาไทยชาวญี่ปุ่น
The Apology Strategies of Thai Language's Japanese Learner

ลัญจระวี ปฏิพิมพาคม¹ และอุมาภรณ์ สังขมาน²

Lunravee Patipimpakom¹ and Umaporn Sungkaman²

Received August 07, 2020 & Revise October 13, 2021 & Accepted November 28, 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษากลวิธีกล่าวขอโทษและการเลือกใช้กลวิธีกล่าวขอโทษของผู้เรียนภาษาไทยชาวญี่ปุ่น โดยทำการศึกษาจากกลุ่มผู้เรียนภาษาไทยชาวญี่ปุ่นที่มีความสามารถในการใช้ภาษาไทยระดับปานกลางถึงระดับสูงจำนวน 30 คน โดยการใช้ แบบทดสอบเติมเต็มบทสนทนา (Discourse Completion Test) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลรวม 6 สถานการณ์ โดยแต่ละสถานการณ์จะควบคุมปัจจัยด้านสถานภาพทางสังคม ความสนิทสนมและความรุนแรงเพื่อจัดตัวแปรที่ส่งผลต่อการเลือกใช้วิธีการทางภาษา

ผลการวิจัยพบว่า 1. กลวิธีกล่าวขอโทษของผู้เรียนภาษาไทยชาวญี่ปุ่นมี 12 กลวิธีและเรียงลำดับความถี่ การเลือกใช้ได้ดังนี้ 1) การใช้คำขอโทษ 2) การชี้แจงสถานการณ์ 3) การขอโทษ 4) การตำหนิตนเอง 5) การรับปาก 6) การแสดงเจตนาไม่ได้ตั้งใจ 7) การระบุความสัมพันธ์ 8) การขอความช่วยเหลือ 9) การแสดงความห่วงใย 10) การให้คำแนะนำ 11) การสอบถามสถานการณ์ 12) การใช้เงื่อนไข 2. การเลือกใช้กลวิธีกล่าวขอโทษของผู้เรียนภาษาไทยชาวญี่ปุ่นมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรม 3 ประการได้แก่ การรักษาความสัมพันธ์ การมีความรับผิดชอบ และความสุขภาพ ซึ่งผู้เรียนชาวญี่ปุ่นนำมาใช้เป็นแนวคิดในการเลือกใช้กลวิธีกล่าวขอโทษในภาษาไทย และกลวิธีที่ผู้เรียนชาวญี่ปุ่นเลือกใช้จะเน้นไปที่การใช้ถ้อยคำสื่อเจตนาขอโทษและกล่าวถ้อยตรงประเด็นเป็นหลัก เพราะชาวญี่ปุ่นมองว่า การแสดงเจตนาดังกล่าวเป็นความสุขภาพลักษณะหนึ่งที่ชาวญี่ปุ่นเลือกใช้เพื่อรักษาหน้าผู้ฟัง

คำสำคัญ : การขอโทษ, ภาษาไทย, ผู้เรียนชาวญี่ปุ่น, กลวิธีกล่าวขอโทษ; ภาษาและวัฒนธรรม

¹ นิสิตปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาศาสตร์ประยุกต์) คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ e-mail: patipimpakom21@gmail.com

¹ Master of Art (Applied Linguistics), Faculty of Humanities, Kasetsart University.

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ e-mail: fhumups@ku.ac.th

² Assistant Professor, Dr, Faculty of Linguistics, Kasetsart University.

Abstract

This article aims to study the apology strategies and the uses of apologizing of the Japanese learners studying the Thai language. A select group of 30 learners having a Thai language proficiency at moderate to high level was studied by using the Discourse Completion Test (DCT) as a research instrument six situations. Each of the situations was controlled under the factors consisting of the social status, the social distance, and the offense to eliminate some variables affecting the uses of language.

The result revealed that 1. the Japanese learners studying the Thai language's apology strategies have 12 strategies and the frequencies to use them respectively as follows: 1) the use of apology, 2) the explanation of apology, 3) the compensation, 4) the self-reproach, 5) the pledge, 6) the unintended expression, 7) the specifying of relation, 8) the asking for help, 9) the expression of concern, 10) the suggestion, 11) the ascertaining of situation, and 12) the use of condition. Moreover, 2. the strategies and the uses of apologizing were related to the three cultures including the relationship maintenance, the responsibility and the polite expression which the Japanese learners often adapt to use as a concept of using the apology in the Thai language. Obviously, the apology strategy of the Japanese Thai Language learners focused on the use of explicit expression of apology and bald strategy. Finally, the Japanese realize that this expression is one of the polite ways in order to save the listener face.

Keywords : Apologies, Thai Language, Japanese Learner, Apology Strategies, Language and Culture

บทนำ

ในการศึกษาภาษาที่สอง วัฒนธรรมเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อสื่อเจตนา และการตีความสาร ทั้งนี้เพราะการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาของผู้พูดภาษาที่สองมักได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมในภาษาแม่ (Trosborg, 1995) การเลือกใช้วิธีการทางภาษาจึงสะท้อนถึงความคิดที่ถูกหล่อหลอมผ่านวัฒนธรรมบางประการ ที่ผู้พูดเลือกใช้เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังได้

การขอโทษเป็นกลวิธีที่ใช้ในการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคม สังคมญี่ปุ่นจะใส่ใจเรื่องความสุภาพ คนญี่ปุ่นจึงเลือกใช้วิธีการทางภาษาโดยมุ่งเน้นไปที่การรักษาหน้าผู้ฟังเป็นหลัก และวิธีการทาง

ภาษาดังกล่าวนั้นสามารถสะท้อนถึงความคิดของคนในสังคมผ่านการเรียนรู้วัฒนธรรมด้วยการเลือกใช้กลวิธีกล่าวขอโทษ

ชาวญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับความสุขภาพ ดังที่ Abe (2017) พบว่า ชาวญี่ปุ่นขอโทษโดยตรงเพื่อแสดงความสุภาพ เพราะเป็นการแสดงความรู้สึกกละอายใจในสิ่งที่ตนเองกระทำเพื่อรักษาหน้าผู้ฟัง ซึ่งต่างกับทฤษฎีความสุขภาพของ Brown & Levinson (1978) ที่กล่าวไว้ว่า การเลือกใช้วิธีการทางภาษาที่สุภาพควรใช้ถ้อยคำสื่อเจตนาอ้อม (off record) หรือมีการตกแต่งคำพูด (redressive on record) เพื่อรักษาหน้าผู้ฟัง ซึ่งเป็นการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกัน Brown & Levinson จึงมองว่าการกล่าวถ้อยโดยตรง (bald strategy) อาจทำให้ผู้ฟังชุ่นเคืองใจ ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของ Abe (2017) ที่พบชาวญี่ปุ่นใช้ถ้อยคำโดยตรงสื่อเจตนาขอโทษ จึงทำให้เกิดเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่า หากชาวญี่ปุ่นกล่าวขอโทษในภาษาไทยที่มีวัฒนธรรมและความสุภาพแตกต่างกับสังคมญี่ปุ่น ชาวญี่ปุ่นจะใช้กลวิธีและการเลือกใช้กลวิธีกล่าวขอโทษสื่อเจตนาขอโทษโดยตรงเพื่อแสดงความสุภาพเหมือนกับในภาษาญี่ปุ่น หรือเลือกใช้ถ้อยคำสื่อเจตนาอ้อมเพื่อรักษาความสัมพันธ์ ซึ่งการศึกษาประเด็นดังกล่าวจะทำให้เข้าใจอิทธิพลของวัฒนธรรมในภาษาแม่ที่มีผลต่อการเลือกใช้ภาษาที่สอง ลดโอกาสที่ผู้เรียนเลือกใช้ถ้อยคำไม่เหมาะสมจนอาจนำไปสู่ความขัดแย้ง อีกทั้งทำให้ผู้เรียนเรียนรู้แนวความคิดการเลือกใช้ถ้อยคำของชาวญี่ปุ่น และสามารถนำแนวคิดนั้นมาประยุกต์ใช้ในการสอนภาษาไทยและภาษาญี่ปุ่น ส่งผลให้ผู้ศึกษาเลือกใช้ถ้อยคำได้เหมาะสมกับการสื่อสารในวัฒนธรรมที่แตกต่างกันได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากลวิธีกล่าวขอโทษของผู้เรียนภาษาไทยชาวญี่ปุ่น
2. เพื่อศึกษาการเลือกใช้กลวิธีกล่าวขอโทษของผู้เรียนภาษาไทยชาวญี่ปุ่น

ทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษากลวิธีกล่าวขอโทษของผู้เรียนภาษาไทยชาวญี่ปุ่น แบ่งเป็น 2 ประเด็น ประกอบด้วย การขอโทษและวัฒนธรรม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การขอโทษ

การขอโทษคือวัจนกรรมที่ผู้พูดใช้สื่อเจตนาแสดงความรู้สึกผิดต่อผู้ฟัง (Austin, 1962; Searl, 1969) โดยมีเงื่อนไขความเหมาะสม (felicity condition) 4 ประการ ได้แก่ 1) เงื่อนไขวัจนกรรมประพจน์ (propositional act condition) คือการกล่าวถึงการกระทำของผู้พูดที่กระทำต่อผู้ฟัง 2) เงื่อนไขการเตรียมการ (preparatory condition) คือความเชื่อว่าสิ่งที่เกิดขึ้นทำให้ผู้ฟังไม่พอใจ 3) เงื่อนไขความซื่อสัตย์ (sincerity condition) คือการที่ผู้พูดรู้สึกผิดต่อผู้ฟัง และ 4) เงื่อนไขพันธะ (essential condition) คือการที่ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังรู้สึกดี

ขึ้น โดยเงื่อนไขความเหมาะสมในการเกิดวัจนกรรมขอโทษข้างต้นจะนำมาใช้คัดกรองข้อมูลต่อไป ทั้งนี้การกล่าวถ้อยคำขอโทษสามารถสื่อเจตนาในถ้อยคำและบรรลุลจุดประสงค์ได้ตรงตามเจตนาผู้พูดจริง

กลวิธีกล่าวขอโทษ เป็นวิธีการทางภาษาที่ผู้พูดใช้แสดงความรู้สึกผิดต่อผู้ฟัง และมีความสำคัญในการรักษาความสัมพันธ์ของคนในสังคม ในการศึกษากลวิธีกล่าวขอโทษในภาษาไทย (ทัศนีย์ เมฆถาวรพัฒนา, 2541; จีร์รัตน์ เพชรรัตน์โมรา; 2544) (Makthavornvttana, 1998; Petcharatmora, 2001) การศึกษากลวิธีกล่าวขอโทษในภาษาญี่ปุ่น (Ikeda, 1993; Kuo, 2013; Hidaka, 2017) และการศึกษากลวิธีกล่าวขอโทษเปรียบเทียบกับภาษาไทยกับภาษาญี่ปุ่น (วรวรรณ เฟื่องขจรศักดิ์, 2548) (Fuangkajonsak, 2005) พบว่า ปัจจัยด้านสถานภาพทางสังคมมีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีกล่าวขอโทษ การกล่าวขอโทษกับผู้ฟังที่สถานภาพทางสังคมสูงกว่ามักปรากฏการใช้กลวิธีกล่าวขอโทษหลายกลวิธีเพื่อแสดงความรู้สึกผิด และการกล่าวขอโทษกับผู้ฟังที่สถานภาพทางสังคมเท่ากัน หรือต่ำกว่าจะปรากฏการใช้กลวิธีกล่าวขอโทษสองกลวิธี ซึ่งการศึกษากลวิธีกล่าวขอโทษในภาษาไทยกับภาษาญี่ปุ่นพบกลวิธีกล่าวขอโทษคล้ายคลึงกัน 4 กลวิธีได้แก่ การกล่าวขอโทษ การชี้แจง การแสดงความรับผิดชอบ และการทำให้ผู้ฟังพึงพอใจ โดยการทำให้ผู้ฟังพึงพอใจมักประกอบไปด้วยกลวิธีการแสดงความห่วงใยกับการสัญญา ในขณะที่การศึกษากลวิธีกล่าวขอโทษในภาษาญี่ปุ่นของ Ikeda (1993) จะจัดกลวิธีกล่าวขอโทษแยกตามเจตนาชัดเจนเช่น การขอใช้จัดแยกจากกลวิธีการแสดงความรับผิดชอบซึ่งกล่าวถึงความผิดของตนเอง นอกจากนี้ไม่พบกลวิธีการทำให้ผู้ฟังพึงพอใจ แต่พบกลวิธีการเลี่ยงกล่าวขอโทษตามบริบทที่เก็บข้อมูล ซึ่งการศึกษาครั้งนี้จะใช้แนวคิดกลวิธีกล่าวขอโทษข้างต้นเป็นพื้นฐานความรู้ในการวิเคราะห์กลวิธีกล่าวขอโทษร่วมกัน

การเลือกใช้กลวิธีกล่าวขอโทษเกี่ยวข้องกับความรู้สึก ตามทฤษฎีความรู้สึกของ Brown & Levinson (1978) เรื่องหน้า โดยคำว่า “หน้า” หมายถึง ภาพลักษณ์ของผู้พูดที่แสดงให้ผู้ฟังเห็นตามความเหมาะสมของบริบทในสังคม แบ่งเป็นหน้าด้านบวก (positive face) คือ ความรู้สึกที่ต้องการยอมรับ และหน้าด้านลบ (negative face) คือ ความไม่ต้องการถูกรบกวนพื้นที่ส่วนตัว จากที่กล่าวไปข้างต้น กลวิธีกล่าวขอโทษเกี่ยวข้องกับเรื่องหน้า เพราะผู้พูดคุกคามหน้าด้านบวกเพื่อรักษาหน้าของผู้ฟังด้วยวิธีการทางภาษาต่างๆ อีกทั้งการเลือกใช้กลวิธีกล่าวขอโทษขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ประการได้แก่ ระยะห่างทางสังคม (social distance) อำนาจ (power) และขนาดของการรบกวน (rating of imposition) (ยิ่งยศ กันจันนะ, 2561) (Kanchina, 2018) โดยระยะห่างทางสังคมกับอำนาจสัมพันธ์กับความสนิทสนมและสถานภาพทางสังคม กล่าวคือหากผู้ฟังมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่า หรือสนิทสนมน้อย ผู้พูดจะใช้วิธีการทางภาษาที่สุภาพมากกว่าการกล่าวขอโทษผู้ฟังที่สถานภาพทางสังคมเท่ากันหรือสนิทสนมมาก ส่วนขนาดของการรบกวน คือการกระทำที่รบกวนหน้าด้านลบผู้ฟังจะสัมพันธ์กับแนวคิดความรุนแรงของ (Holmes, 1990) ที่กำหนดความรุนแรงเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ความรุนแรงน้อย (light offense) คือการกระทำที่ทำให้ผู้ฟังเสียความรู้สึก ความรุนแรงปานกลาง (medium offence) คือการกระทำที่ทำให้ผู้ฟังสูญเสียทรัพย์สินหรือเวลา และความรุนแรงมาก (heavy offense) คือการกระทำที่ทำให้ผู้ฟังบาดเจ็บ

อย่างไรก็ตามแนวคิดความรุนแรงของ Holmes (1990) จะครอบคลุมการศึกษาเรื่องกลวิธีกล่าวขอโทษมากกว่า การศึกษาครั้งนี้จึงใช้แนวคิดของ Holmes (1990) ควบคุมสถานการณ์ให้มีระดับความรุนแรงต่างกัน และควบคุม ปัจจัยด้านสถานภาพทางสังคมกับความสนิทสนมน้อยในแบบสอบถามเพื่อขจัดตัวแปรอื่นๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อ การเลือกใช้กลวิธีกล่าวขอโทษ

การศึกษาการขอโทษนอกจากปัจจัยเรื่องความสุภาพที่เกี่ยวข้องกับการเลือกใช้กลวิธีกล่าวขอโทษ ข้างต้นแล้ว วัฒนธรรมยังเป็นหนึ่งในปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อการใช้กลวิธีกล่าวขอโทษในแต่ละสังคมอีกด้วย

2. วัฒนธรรม

สังคมญี่ปุ่นเป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมรูปแบบคตินิยมหมู่ (collectivism) คือการให้ความสำคัญกับ ผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นอันดับแรก (Hofstede & Minkov, 2010) ชาวญี่ปุ่นจึงมักคำนึงถึงความรู้สึกของผู้ฟัง และสะท้อนให้เห็นผ่านการเลือกใช้วิธีการทางภาษาที่สุภาพให้เหมาะสมกับสถานภาพทางสังคมและความสนิท สนม (Ide, 1982) ความสุภาพในภาษาญี่ปุ่นจึงมีความซับซ้อนและส่งผลให้ชาวญี่ปุ่นอ่อนไหวต่อการเลือกใช้วิธีการ ทางภาษาสื่อเจตนาต่างๆ ดังที่พบชาวญี่ปุ่นใช้คำเรียกขานตำแหน่งหน้าที่เช่น หัวหน้า ท่านประธานคุณครู กล่าวถึง ผู้ฟังที่มีสถานภาพทางสังคมสูงกว่า (ปนัดดา ศิริพานิช, 2550) (Siriphanich, 2007) หรือในกรณีที่กล่าวถ้อยกับ ผู้ฟังที่สนิทสนมน้อย ชาวญี่ปุ่นอาจใส่ใจความรู้สึกของตนเองมากกว่าความรู้สึกของผู้ฟังก็เป็นได้ (Kuo, 2013)

ชาวญี่ปุ่นจะมีนิสัยกล่าวโทษตนเองก่อน โดยไม่คำนึงว่าเป็นความผิดของใคร (Horie, 1993) ชาวญี่ปุ่นจึง มักเป็นฝ่ายกล่าวขอโทษก่อน ซึ่งการที่ชาวญี่ปุ่นมีแนวโน้มโทษตนเอง เกิดจากความต้องการรักษาความสัมพันธ์ ระหว่างกัน (Long, 2010) โดยการตำหนิตนเองและมองว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นความรับผิดชอบของตน ส่งผลให้ชาว ญี่ปุ่นหาวิธีการแก้ไขปัญหาเพื่อชดเชยความผิด (Bartlund & Yoshioka, 1990) การมีลักษณะนิสัยที่ชอบกล่าวโทษ ตนเองจึงเป็นลักษณะที่พบได้ทั่วไปและมีแนวโน้มเกิดขึ้นในการกล่าวขอโทษ (Obuji, 2015)

นอกจากนี้ชาวญี่ปุ่นมักให้ความสำคัญกับการรักษาหน้าผู้ฟังเพื่อรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกัน เมื่อกระทำ ความผิดจึงมักเลือกกล่าวถ้อยคำที่สามารถสื่อเจตนาแสดงความรู้สึกผิดชัดเจน (Obuji, 2015; Abe, 2017) และ ระมัดระวังในการกล่าวถ้อย เพราะเกรงว่าหากเลือกใช้ถ้อยคำไม่เหมาะสมอาจกระทบต่อความสัมพันธ์ในภายภาค หน้า (Long, 2010) ดังนั้นชาวญี่ปุ่นจึงคิดถึงความรู้สึกของฝ่ายตรงข้าม โดยเฉพาะเมื่อการกระทำนั้นเป็นสาเหตุที่ ทำให้ผู้ฟังเดือดร้อน ชาวญี่ปุ่นจะแสดงความห่วงใยและพยายามเสนอความช่วยเหลือ เพื่อแสดงความใส่ใจของชาว ญี่ปุ่น (Abe, 2017)

การศึกษาวัฒนธรรมของสังคมญี่ปุ่นช่วยให้เข้าใจพื้นฐานความคิดของผู้พูดที่สะท้อนผ่านการเลือกใช้กลวิธี กล่าวขอโทษของผู้เรียนภาษาไทยชาวญี่ปุ่นได้

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรได้แก่ ผู้เรียนภาษาไทยชาวญี่ปุ่นที่มีใบรับรองความสามารถในการใช้ภาษาไทย (Thai Language Proficiency Test : TPA) หรือระยะเวลาในการเรียนภาษาไทยต่อเนื่องกัน 2-3 ปีขึ้นไป การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาโดยเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน มีนาคม พ.ศ.2563 ถึงเดือน สิงหาคม พ.ศ.2563

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ ชาวญี่ปุ่นที่มีความสามารถในการสื่อสารภาษาไทยระดับปานกลางถึงระดับสูง อีกทั้งมีประสบการณ์ในการใช้ภาษาไทยและอาศัยอยู่ในประเทศไทย จำนวน 30 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการคัดเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sample) โดยกลุ่มตัวอย่างจะต้องมีใบรับรองความสามารถในการใช้ภาษาไทย (Thai Language Proficiency Test : TPA) ระดับ T3-T5 เพราะเป็นระดับที่สามารถรับรองได้ว่า ผู้พูดสามารถสื่อสารภาษาไทยได้ในชีวิตประจำวันเหมาะสมกับบริบทสังคมไทย

เครื่องมือการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดให้ใช้แบบทดสอบเติมเต็มบทสนทนา (Discourse Completion Test: DCT) เป็นเครื่องมือการวิจัย โดยมีการควบคุมปัจจัยด้านสถานภาพทางสังคม ความสนิทสนมน้อยและความรุนแรง โดยเครื่องมือการวิจัยได้มีการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาศาสตร์และทดสอบความน่าเชื่อถือของสถานการณ์จากแบบสำรวจความคิดเห็นของชาวญี่ปุ่นจำนวน 100 คนเพื่อหาสถานการณ์ที่เหมาะสมกับการเก็บข้อมูล กลวิธีกล่าวขอโทษ 6 สถานการณ์ได้แก่ การทักคนผิด (สถานภาพเท่ากัน/ รุนแรงน้อย) การทำแก้วแตก (สถานภาพสูง/ รุนแรงน้อย) การทำหนังสือขาด (สถานภาพเท่ากัน/ รุนแรงปานกลาง) การผิดสัญญา (สถานภาพสูง/ รุนแรงปานกลาง) การทำให้ผู้ฟังแพ้อาหาร (สถานภาพสูง/ รุนแรงมาก) และการถูกสัตว์เลี้ยงของผู้พูดกัด (สถานภาพเท่ากัน/ รุนแรงมาก)

การรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลได้รับความอนุเคราะห์จากคุณนิยะดา กรโกวิท นายกสมาคมโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่ นางวีดารัตน์ พานทอง หัวหน้าศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น นางสุภาดา พูนศรีโชติศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ และนายโนบุจิ โนบุยะ หัวหน้าศูนย์ศาสนาเทนริเคียวแห่งประเทศไทย

การคัดเลือกข้อมูล

เกณฑ์คัดเลือกข้อมูลพิจารณาจากข้อมูลจากผู้พูดกล่าวถ้อยเพื่อสื่อเจตนาขอโทษต่อผู้ฟังครบถ้วนสมบูรณ์ และในกรณีที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวญี่ปุ่นมีการเขียนสะกดคำผิดเพื่อให้สะดวกต่อการศึกษาข้อมูล ผู้วิจัยจะแก้ไขการสะกดคำผิดนั้นๆ ให้เป็นคำที่ถูกต้องเช่น จากการสะกดคำว่า “ขอโทษ” จะถูกแก้เป็นคำว่า “ขอโทษ” เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดเป็น 2 ขั้นตอน ประกอบด้วยกลวิธีกล่าวขอโทษ และการเลือกใช้กลวิธีกล่าวขอโทษ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) กลวิธีกล่าวขอโทษ

การศึกษาจากกลวิธีกล่าวขอโทษจะวิเคราะห์กลวิธีตามที่ได้กล่าวไว้ในบททบทวนวรรณกรรม โดยการใช้วิธีการสรุปความ และการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Inductive Analysis) พร้อมทั้งมีการตีความย้อนกลับจากกลุ่มตัวอย่างหากมีประเด็นที่ไม่ชัดเจน

2) การเลือกใช้กลวิธีกล่าวขอโทษ

การเลือกใช้กลวิธีกล่าวขอโทษจะศึกษาโดยใช้การวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ซึ่งคำนวณค่าความถี่ร้อยละการปรากฏตามสูตรการคำนวณดังนี้

$$\text{ร้อยละการปรากฏ} = \frac{\text{ความถี่ที่พบกลวิธีทางภาษา} \times 100}{\text{กลวิธีทั้งหมดที่พบในการเก็บข้อมูล}}$$

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาการใช้กลวิธีกล่าวขอโทษ นำเสนอผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ กลวิธีกล่าวขอโทษและการเลือกใช้กลวิธีกล่าวขอโทษ ดังต่อไปนี้

1. กลวิธีกล่าวขอโทษ

กลวิธีกล่าวขอโทษของชาวญี่ปุ่นที่ศึกษาภาษาไทยมีจำนวน 12 กลวิธี ดังนี้

1) การใช้คำขอโทษ เป็นกลวิธีที่ผู้พูดใช้คำขอโทษเพื่อสื่อเจตนาขอโทษโดยตรง โดยตัวอย่างที่ (1) และตัวอย่างที่ (2) เป็นการใช้คำขอโทษในสถานการณ์การทักคนผิดเช่น (1) “ขอโทษค่ะ จำคนผิด” (2) “ขอโทษจริงๆ ครับ”

2) การชี้แจงสถานการณ์ เป็นกลวิธีที่กล่าวถึงสาเหตุหรือผลจากการกระทำเพื่ออธิบายเรื่องราวให้ผู้ฟังเข้าใจ โดยตัวอย่างที่ (3) เกิดขึ้นในสถานการณ์การทักคนผิด และตัวอย่างที่ (4) เกิดขึ้นในสถานการณ์การผิดสัญญาเช่น

(3) “ขอโทษค่ะ จำผิด” (4) “ขอโทษครับ กระเป๋าตังค์หาย ผมเลยจ่ายเงินไม่ได้”

3) การขตใช้ เป็นกลวิธีที่ผู้พูดต้องการขตเซยความผิด ด้วยการมอบสิ่งของหรือเงินทองให้ผู้ฟัง โดยตัวอย่างที่ (5) และตัวอย่างที่ (6) เกิดขึ้นในสถานการณ์การทำหนังสือขาดเช่น

- (5) “ขอโทษครับ เดี่ยวซื้อคืนให้นะ” (6) “ขอโทษค่ะ จะขอใช้ให้ค่ะ”

4) การตำหนิตนเอง เป็นกลวิธีที่กล่าวถึงการกระทำของตนเองที่ส่งผลเสียต่อผู้ฟังด้วยการกล่าวโทษตนเอง โดยตัวอย่างที่ (7) เกิดขึ้นในสถานการณ์การทำหนังสือขาดและตัวอย่างที่ (8) เกิดขึ้นในสถานการณ์การถูกสัตว์เลี้ยงของผู้พูดกัดเช่น

(7) “ขอโทษ ผมไม่ดี ทำให้หนังสือคุณขาด”

(8) “ขอโทษครับ เป็นความผิดของผมครับ”

5) การรับปาก เป็นกลวิธีที่ผู้พูดกระทำบางอย่างให้ผู้ฟังด้วยตนเองเพื่อชดเชยความผิด โดยตัวอย่างที่ (9) และตัวอย่างที่ (10) เกิดขึ้นในสถานการณ์การทำแก้วแตกเช่น

(9) “ขอโทษครับ ผมจะทำความสะอาดให้ครับ”

(10) “ขอโทษนะคะ ทีหลังจะระวังมากกว่านี้ค่ะ ”

6) การแสดงเจตนาไม่ได้ตั้งใจ เป็นกลวิธีที่ผู้พูดมุ่งเน้นไปที่การแสดงความรู้สึกตกใจหรือความไม่รู้ของตนเองเพื่อลดความรุนแรงและขอการให้อภัยจากผู้ฟัง โดยตัวอย่างที่ (11) และตัวอย่างที่ (12) เกิดขึ้นในสถานการณ์การทำให้ผู้ฟังแพ้อาหารเช่น

(11) “ขอโทษครับ ผมไม่ได้ตั้งใจครับ” (12) “ขอโทษค่ะ ไม่ทราบที่ท่านแพ้อาหารค่ะ”

7) การระบุความสัมพันธ์ เป็นกลวิธีที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำเพื่อระบุสถานภาพทางสังคมของผู้ฟังและความสัมพันธ์ที่ห่างเหินระหว่างกัน เพื่อรักษาหน้าดาวน์บวกของผู้ฟังที่ต้องการความเคารพให้เกียรติ โดยตัวอย่างที่ (11) เกิดขึ้นในสถานการณ์การทำแก้วกาแฟแตก และในตัวอย่างที่ (14) เกิดขึ้นในสถานการณ์การทักคนผิดเช่น

(13) “ขอโทษค่ะ หัวหน้า” (14) “คุณปี ขอโทษนะครับ”

8) การขอความช่วยเหลือ เป็นกลวิธีที่ผู้พูดขอร้องให้ผู้ฟังกระทำบางอย่างเพื่อคลี่คลายปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากผู้พูดไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง โดยตัวอย่างที่ (15) และตัวอย่างที่ (16) เกิดขึ้นในสถานการณ์การผิดสัญญาเช่น

(15) “ขอโทษครับ รบกวนออกเงินให้ได้ไหมครับ เดี่ยวคืนเงินให้ครับ”

(16) “ขอโทษครับ ช่วยจ่ายก่อนได้ไหมครับ จะขอใช้ให้ครับ”

9) การแสดงความห่วงใย เป็นกลวิธีที่ผู้พูดแสดงความรู้สึกกังวลของตนเองที่มีต่ออาการบาดเจ็บผู้ฟัง โดยตัวอย่างที่ (17) เกิดขึ้นในสถานการณ์การทำให้ผู้ฟังแพ้อาหาร และตัวอย่างที่ (18) เกิดขึ้นในสถานการณ์การถูกสัตว์เลี้ยงของผู้พูดกัดเช่น

(17) “ดีขึ้นหรือยังคะ เสียใจจริงๆ ค่ะ” (18) “ขอโทษค่ะ แผลเป็นอย่างไรบ้าง”

10) การให้คำแนะนำ เป็นกลวิธีที่ผู้พูดชี้แนะให้ผู้ฟังกระทำบางอย่างตามความคิดเห็นของผู้พูด เนื่องจากผู้พูดเชื่อมั่นว่าการกระทำนั้นจะเป็นผลดีต่อผู้ฟัง โดยตัวอย่างที่ (19) และตัวอย่างที่ (20) เกิดขึ้นใน

สถานการณ์การถูกสัตว์เลี้ยงของผู้พุดกัดเช่น

(19) “ขอโทษครับที่ผมไม่ได้ดูแลหมาให้ดีๆ รีบไปหาหมอเถอะครับ”

(20) “ขอโทษค่ะ รีบไปรักษาที่โรงพยาบาลเถอะค่ะ”

11) การสอบถามสถานการณ์ เป็นกลวิธีที่ผู้พุดถามถึงสาเหตุของการกระทำที่เกิดขึ้น เพื่อที่หลังจากได้คำตอบจากผู้ฟังแล้วจะได้ชดเชยความผิดต่อผู้ฟังให้เหมาะสม พบ เพียงหนึ่งตัวอย่าง เกิดขึ้นในสถานการณ์การทำให้ผู้ฟังแพ้อาหารเช่น

(21) “สาเหตุที่ไม่สบายคือทานขนมที่ผมซื้อมาหรือเปล่าครับ ขอโทษจริงๆ ครับ”

12) การใช้เงื่อนไข เป็นกลวิธีที่ผู้พุดตั้งข้อแม้ว่า หากการกระทำของตนเองทำให้ผู้ฟังได้รับผลกระทบ ผู้พุดยินดีขอโทษเพื่อแสดงความสำนึกผิด จากข้อมูลพบเพียงหนึ่งตัวอย่าง เกิดขึ้นในสถานการณ์การทำให้ผู้ฟังแพ้อาหาร เช่น

(22) “ถ้าเป็นเพราะขนมของฉัน ขอโทษค่ะ จะชดใช้ให้นะค่ะ”

การศึกษาทวิวิธีกลวิธีกล่าวขอโทษของผู้เรียนภาษาไทยชาวญี่ปุ่นพบการเลือกใช้กลวิธีหลายกลวิธีร่วมกัน โดยกลวิธีกล่าวขอโทษบางกลวิธีที่พบนั้น หากอยู่กลวิธีเดียวโดดๆ อาจไม่สามารถจัดเป็นกลวิธีกล่าวขอโทษได้ หากแต่เนื่องจากบริบทที่เกิดขึ้น ผู้พุดมองว่ามีความจำเป็นที่ต้องใช้กลวิธีดังกล่าวเพื่อแก้ไขความผิดพลาดที่เกิดขึ้น หรือลดความรุนแรงทำให้ผู้ฟังชุ่นเคืองใจน้อยลง ทำให้พบกลวิธีกล่าวขอโทษหลากหลายกลวิธี

2. ผลการศึกษาการเลือกใช้กลวิธีกล่าวขอโทษ

การศึกษาทวิวิธีกล่าวขอโทษของผู้พุดเลือกใช้จะนำความถี่มาใช้พิจารณาแนวโน้มการเลือกใช้กลวิธีกล่าวขอโทษ โดยจะเรียงลำดับการเลือกใช้กลวิธีกล่าวขอโทษจากลำดับมากที่สุดไปสู่ลำดับน้อยสุด จากการตารางสรุปผลดังนี้

ตาราง 1 การเลือกใช้กลวิธีการกล่าวขอโทษของผู้เรียนภาษาไทยชาวญี่ปุ่น

ลำดับที่	กลวิธีกล่าวขอโทษ	ความถี่	
		จำนวนครั้ง	ร้อยละ
1	การใช้คำขอโทษ	191	43.31
2	การชี้แจงสถานการณ์	68	15.41
3	การขอโทษ	42	9.51
4	การตำหนิตนเอง	41	9.29
5	การรับปาก	25	5.66
6	การแสดงเจตนาไม่ได้ตั้งใจ	20	4.53
7	การระบุความสัมพันธ์	20	4.53
8	การขอความช่วยเหลือ	17	3.85
9	การแสดงความห่วงใย	9	2.04
10	การให้คำแนะนำ	5	1.13
11	การสอบถามสถานการณ์	2	0.45
12	การใช้เงื่อนไข	1	0.22
รวม		441	100

จากตาราง 1 พบว่า ผู้เรียนภาษาไทยชาวญี่ปุ่นเลือกใช้คำขอโทษ ร้อยละ 43.31 การชี้แจงสถานการณ์ ร้อยละ 15.41 การขอโทษ ร้อยละ 9.51 การตำหนิตนเอง ร้อยละ 9.29 การรับปาก ร้อยละ 5.66 การแสดงเจตนาไม่ได้ตั้งใจ ร้อยละ 4.53 การระบุความสัมพันธ์ ร้อยละ 4.53 การขอความช่วยเหลือ ร้อยละ 3.85 การแสดงความห่วงใย ร้อยละ 2.04 การให้คำแนะนำ ร้อยละ 1.13 การสอบถามสถานการณ์ ร้อยละ 0.45 และการใช้เงื่อนไข ร้อยละ 0.22 ซึ่งพบกลวิธีกล่าวขอโทษที่ผู้พูดเลือกใช้เป็นกลวิธีกล่าวขอโทษหลัก 5 กลวิธีได้แก่ การใช้คำขอโทษ การชี้แจงสถานการณ์ การขอโทษ การตำหนิตนเอง และการรับปาก ตามลำดับความถี่การปรากฏมาก ส่วนกลวิธีกล่าวขอโทษกลวิธีอื่นๆ จะแปรผันตามปัจจัยด้านสถานภาพทางสังคม ความสนิทสนมน้อยหรือบริบทสถานการณ์ ทำให้พบความถี่การปรากฏแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยยะสำคัญ และสุดท้ายกลวิธีกล่าวขอโทษที่พบการใช้บ่อยที่สุดคือ การสอบถามสถานการณ์และการใช้เงื่อนไข

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาพบกลวิธีกล่าวขอโทษ 12 กลวิธี ซึ่งสามารถจัดกลุ่มสัมพันธ์กับวัฒนธรรมได้ดังนี้ กลุ่มแรกคือกลวิธีที่ใช้เพื่อรักษาความสัมพันธ์ พบการใช้คำขอโทษสื่อเจตนาขอโทษโดยตรงแสดงความรู้สึกผิด สอดคล้องกับการศึกษาของ Abe (2017) ที่ศึกษากลวิธีกล่าวขอโทษของชาวญี่ปุ่นและพบว่า ผู้พูด

เลือกใช้คำขอโทษสื่อเจตนาขอโทษโดยตรงมากที่สุดเพราะเชื่อว่าการขอโทษอย่างตรงไปตรงมาสามารถแสดงความรู้สึกผิดได้ชัดเจน พบการกล่าวชี้แจงสถานการณ์เพื่อป้องกันความเข้าใจผิด ดังที่การศึกษาของ Long (2010) กล่าวไว้ว่า ชาวญี่ปุ่นอาจเลือกกล่าวชี้แจงการกระทำของตนเองในบางสถานการณ์ เนื่องจากเกรงว่าการกระทำนั้นอาจทำให้ผู้ฟังเข้าใจผิดจนนำไปสู่ความขัดแย้ง อีกทั้งมีการแสดงเจตนาไม่ได้ตั้งใจเพื่อขอให้ผู้ฟังยอมยกโทษให้ และการแสดงความห่วงใยแสดงความเอาใจใส่ผู้ฟัง กลวิธีเหล่านี้ล้วนพยายามขจัดความรู้สึกไม่ดีของผู้ฟังหรือตัวแปรที่ทำให้ผู้ฟังเข้าใจผิดว่าผู้พูดมีความประสงค์ร้ายเพื่อรักษามิตรภาพไว้ กลุ่มที่สองคือ กลวิธีที่ใช้เพื่อแสดงความรับผิดชอบ พบการใช้กลวิธีการชดเชย การตำหนิตนเองและการรับปากเพื่อชดเชยการกระทำของตนเองต่อผู้ฟัง และการให้คำแนะนำหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการกระทำของตนเอง ซึ่งการชดเชย การตำหนิตนเองและการรับปากเป็นกลวิธีทางภาษาที่ชาวญี่ปุ่นในการศึกษาของ (Barlund & Yoshioka, 1990) เลือกใช้แสดงความรับผิดชอบเช่นเดียวกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงการยอมรับข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นและการหาหนทางคลี่คลายปัญหา นอกจากนี้ยังพบการขอความช่วยเหลือ ซึ่งยังไม่พบในการศึกษาอื่นๆ หากแต่กลวิธีดังกล่าวแสดงถึงความพยายามที่จะแก้ไขความผิดที่เกิดจากตนเอง ด้วยบริบทที่จำกัดทำให้ผู้พูดไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้เพียงคนเดียว ผู้พูดจึงเลือกคุกคามหน้าตนเองเพื่อขอให้ผู้ฟังช่วยเหลือก่อนที่ตนเองจะชดเชยให้ภายหลัง ซึ่งแสดงถึงความพยายามในการรับผิดชอบ กลวิธีที่กล่าวไปข้างต้นจึงแสดงถึงสำนึกรับผิดชอบของชาวญี่ปุ่น และกลุ่มที่สามคือกลวิธีที่ใช้เพื่อแสดงความสุภาพ การระบุความสัมพันธ์เป็นวิธีการทางภาษาที่แสดงความสุภาพในภาษาญี่ปุ่น (Ide, 1982) ผู้พูดจึงระบุความสัมพันธ์เพื่อแสดงการให้เกียรติ (ปนัดดา ศิริพานิช, 2550) (Siriphanich, 2007) ส่วนกลวิธีการสอบถามสถานการณ์กับการใช้เงื่อนไขแสดงถึงการระมัดระวังถ้อยคำที่ใช้เพื่อเลี่ยงการคุกคามหน้าผู้ฟัง เกิดจากผู้พูดต้องการยืนยันสาเหตุที่ทำให้ผู้ฟังได้รับผลกระทบ หากแต่ก็เกรงว่าการเลือกใช้ถ้อยคำไม่เหมาะสมอาจก่อให้เกิดความขัดแย้ง (Long, 2010) ผู้พูดจึงใช้รูปประโยคคำถามหรือการตั้งข้อแม้เพื่อให้ถ้อยคำที่กล่าวถึงหนักแน่นน้อยลง มีความสุภาพขึ้น กลวิธีที่กล่าวไปข้างต้นแสดงถึงวัฒนธรรมเรื่องการรักษาความสัมพันธ์ การมีความรับผิดชอบต่อและการแสดงความสุภาพ ซึ่งเป็นลักษณะของวัฒนธรรมรูปแบบคตินิยมหมู่ของญี่ปุ่นที่เน้นการรักษาหน้าผู้ฟัง (วรวรรณ เฟื่องขจรศักดิ์, 2548) (Fuangkajonsak, 2005) กลวิธีที่เลือกใช้จึงคำนึงถึงความรู้สึกและผลประโยชน์ของผู้ฟังก่อนตนเอง

ส่วนการเลือกใช้กลวิธีกล่าวขอโทษ ผู้เรียนภาษาไทยชาวญี่ปุ่นใช้คำขอโทษมากที่สุด (Abe, 2017; Obuji, 2015) เพราะการใช้คำขอโทษแสดงความสำนึกผิดได้ชัดเจน ผู้ฟังสามารถรับรู้ความรู้สึกผิดนั้นได้ ทำให้สามารถประสานความสัมพันธ์ได้อย่างราบรื่น ส่วนกลวิธีกล่าวขอโทษที่พบการใช้น้อยคือ การสอบถามสถานการณ์กับการใช้เงื่อนไข เกิดจากผู้พูดกับผู้ฟังสนิทสนมน้อย ผู้พูดจึงคิดถึงการรักษาหน้าของตนเองก่อน (Kuo, 2013) อย่างไรก็ตามทั้งสองกลวิธีขัดกับวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่สอนให้คำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่น ผู้พูดจึงหลีกเลี่ยงการใช้กลวิธีดังกล่าว ส่วนการเลือกใช้กลวิธีกล่าวขอโทษอื่นๆ พบว่าผู้พูดเลือกใช้ให้เหมาะกับบริบทที่เกิดขึ้น ซึ่งแต่ละกลวิธี

แสดงให้เห็นถึงการคิดคำนึงถึงผู้อื่นตามวัฒนธรรมญี่ปุ่นเช่น การแสดงความห่วงใยในบริบทที่ผู้ฟังได้รับบาดเจ็บหรือการให้คำแนะนำแสดงถึงความต้องการแก้ไข้ปัญหาเพื่อลดความกังวลของผู้ฟัง เป็นต้น

ผู้เรียนภาษาไทยชาวญี่ปุ่นเลือกใช้คำขอโทษ ซึ่งเป็นกลวิธีกล่าวขอโทษที่สื่อเจตนาขอโทษได้ตรงประเด็น เพราะมีแนวคิดที่มองว่าการแสดงความรู้สึกผิดอย่างตรงไปตรงมาเป็น การแสดงความสุภาพลักษณะหนึ่ง อีกทั้งช่วยในการประสานความสัมพันธ์ได้ราบรื่น และความคิดดังกล่าวถ่ายทอดมาถึงการใช้คำขอโทษในภาษาไทยทำให้พบความถี่มากเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามแนวคิดข้างต้นตรงข้ามกับทฤษฎีความสุภาพเรื่องหน้าของ Brown & Levinson (1978) เพราะ Brown & Levinson มองว่า การรักษาหน้าผู้ฟังคือการใช้ถ้อยคำสื่อเจตนาอ้อมเพื่อลดการคุกคามหน้าผู้ฟัง ดังนั้นถึงแม้ว่าผู้พูดยินดีคุกคามหน้าตนเองเพื่อรักษาหน้าผู้ฟังเหมือนกัน หากแต่ความคิดเรื่องการใช้ถ้อยคำตรงประเด็นไม่สุภาพทำให้ต่างกับความคิดเรื่องการขอโทษของชาวญี่ปุ่นที่ต้องกล่าวถ้อยแสดงความรู้สึกผิดให้ชัดเจนจึงจะเป็นการแสดงจริงใจ ภาพรวมการเลือกใช้กลวิธีกล่าวขอโทษในการศึกษาคำนี้จึงพบการใช้ถ้อยคำสื่อเจตนาแสดงความรู้สึกผิด การชดเชยความผิด หรือการสื่อเจตนาอื่นๆ สนับสนุนการขอโทษอย่างตรงประเด็นเพื่อรักษาความสัมพันธ์

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

กลวิธีกล่าวขอโทษที่ผู้เรียนภาษาไทยชาวญี่ปุ่นเลือกใช้มีความสำคัญ 3 ประเด็นได้แก่ 1) การขจัดความรู้สึกที่อาจทำให้ผู้ฟังรู้สึกไม่ดีหรือเข้าใจผิด 2) การคลี่คลายปัญหาต่างๆ และชดเชยความผิด และสุดท้าย 3) การให้เกียรติและเลี่ยงการคุกคามหน้าผู้ฟัง โดยวิธีการทางภาษาที่เลือกใช้จะต้องสื่อเจตนาขอโทษชัดเจนและมีการใช้ถ้อยคำตรงประเด็นเหมาะสมกับบริบทที่เกิดขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเลี่ยงความขัดแย้งที่อาจก่อให้เกิดการกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างกัน ตามแนวคิดหลักของวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่คิดคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้ฟังเป็นอันดับแรก ซึ่งองค์ความรู้ข้างต้นสามารถนำไปใช้เป็นแนวคิดในการสอนชาวญี่ปุ่นที่ศึกษาภาษาไทยเลือกใช้วิธีการทางภาษาเพื่อสื่อเจตนาขอโทษให้เหมาะสมได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 สถานศึกษาควรนำการกล่าวขอโทษไปปรับปรุงเนื้อหาในสื่อการเรียนรู้ให้กับชาวญี่ปุ่นที่ศึกษาภาษาไทยโดยกำหนดรายละเอียดให้มีความครอบคลุมถึงกลวิธีการกล่าวขอโทษแต่ละกลวิธีพร้อมทั้งอธิบายรายละเอียดการใช้ภาษาไทยให้มีความถูกต้องครบถ้วน

1. 2 สถานทูตญี่ปุ่นประจำประเทศไทยควรจัดทำสื่อการเรียนรู้ประเภทต่างๆ เช่น สื่อสังคมออนไลน์ หรือโปสเตอร์ เพื่อสร้างการรับรู้ให้ชาวญี่ปุ่นในประเทศไทยได้ใช้ประโยชน์กับการกล่าวขอโทษในกลวิธี

ต่างๆ ที่เหมาะสม

1. 3 หน่วยงานด้านการจัดศึกษาหรืออบรมภาษาไทยสำหรับชาวญี่ปุ่นควรพัฒนาวิทยากรให้มีความรู้ความเข้าใจถึงกลวิธีการกล่าวขอโทษ รวมไปถึงการพัฒนาทักษะการเผยแพร่ความรู้เรื่องกลวิธีการกล่าวขอโทษในแต่ละสถานการณ์

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 การศึกษากลวิธีการกล่าวขอโทษในครั้งนี้ศึกษาการกล่าวขอโทษกับผู้ฟังที่สนิทสนมน้อยเป็นหลัก ซึ่งเป็นเหตุให้ผู้พูดชาวญี่ปุ่นเลือกใช้กลวิธีการระบுகวามสัมพันธ์เพื่อแสดงความสุภาพเพิ่มขึ้น ในการศึกษาครั้งหน้าหากศึกษาการกล่าวขอโทษกับผู้ฟังที่สนิทสนมเปรียบเทียบกับผู้ฟังที่สนิทสนมน้อยอาจพบการเลือกใช้กลวิธีการกล่าวขอโทษที่แตกต่างกับการกล่าวขอโทษผู้ฟังที่มีความสนิทสนมน้อย และนำมาประยุกต์ใช้ในการสอนภาษาต่อไปได้

2.2 การศึกษาครั้งนี้ใช้แบบทดสอบเติมเต็มบทสนทนาเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลเพียงอย่างเดียว ในการศึกษาครั้งหน้าหากมีการสัมภาษณ์เชิงลึกเพิ่มขึ้นน่าจะช่วยให้เข้าใจความคิดของผู้พูดชาวญี่ปุ่นและวิเคราะห์วิธีการเลือกใช้กลวิธีการกล่าวขอโทษเชิงลึกได้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จิรรัตน์ เพชรรัตนโมรา. (2544). การศึกษาการแสดงการขอโทษของผู้พูดที่มีสถานภาพต่างกันในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทัศนีย์ เมฆถาวรวัฒนา. (2541). วัจนกรรมการขอโทษในภาษาไทย. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปนัดดา ศิริพานิช. (2550). คำเรียกขานอาชีพและตำแหน่งในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวรรณคดีญี่ปุ่น). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยิ่งยศ กันจินะ. (2561). “กลวิธีความสุภาพในบันทึกแบบไม่เป็นทางการ.” วารสารภาษาและวัฒนธรรม 37 (2), 35-60.
- รวรรณ เฟื่องขจรศักดิ์. (2548). ศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีการขอโทษของคนญี่ปุ่นและคนไทย. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Abe, H. (2017). The Realization of the Apology Speech Act in English by Japanese Speaker: Cross-Cultural Differences, Pragmatic Transfer, and Pedagogical Implications. (Doctor of Philosophy Thesis). The Graduate School of Literary Studies English Doshisha Women's College of Liberal Arts.

- Austin, J. L. (1962). *How to Do Things with Words*. Oxford.
- Barlund, D., & Yoshioka, M. (1990). Apologies: Japanese and American styles. *International Journal of Intercultural Relations*, 14, 193-206.
- Brown, P., & Levinson, S. (1978). *Universals in Language Usage*. Cambridge.
- Hofstede, G. J., and Minkov, M. (2010). *Cultures and Organizations: Software of the Mind: Intercultural Cooperation and its Importance for Survival*. New York: Mcgraw Hill.
- Hidaka, Y. (2017). "On the express of apology in Japanese, gomennasai and gomen - an approach from politeness theory." *The journal of International Media, Communication, and Tourism Studies* 24, 39-55.
- Holmes, J. (1990). Apologies in New Zealand English. *Language in Society*, 19,155-199.
- Horie, I. P. (1993). Apology. A Comparative Study on Apologetic and Behavioral Expression in Thai and Japanese. Report of the National Language Institute, 105 (14), 403-438
- Ide, S. (1982). "Japanese sociolinguistics: politeness and women's language." *Lingua* 57 (2-4), 357-385.
- Ikeda, R. (1993). "Constrative study of apologies- study of Japanese and America- face perspective." *Japanese study*, 12 (12),13-21.
- Kuo, P. (2013). The discourse structure of apology of Japanese university students: focusing on impacts of the social factors. *Meikainihongo*,18, 251-258.
- Long, C. (2010). "Apology in Japanese gratitude situations: The negotiation Of interlocutor Role-relationship." *Journal of Pragmatics* 42, 1060-1075.
- Obuji, K. (2015). *The way to apologize successfully*. CCC MEDIA HOUSE.
- Searl, J. R. (1969). *Speech Acts: An Essay in the Philosophy of Language*.
- Trosborg, A. (1995). *Interlanguage pragmatics: requests, complaints, and apologies*. New York: Mouton de Gruyter.

Translated Thai References

- Fuangkajonsak, W. (2005). A comparative study of strategies used in apology by Japanese and Thais. (Degree of Master of Arts). Thammasat University.
- Kanchina, Y. (2018). “Politeness Strategies in informal memorandum.”
Journal of Language and Culture 37 (2), 35-60.
- Makthavornvattana, T. (1998). The speech act of apologizing in Thai.
A Thesis Submitted in partial Fulfilment of the Requirements for the (Degree of Master of Arts in Linguistics). Chulalongkorn University.
- Petcharatmora, J. (2001). A study of making apologies in Thai by speakers of different social status.
(Degree of Master of Arts). Chulalongkorn University.
- Siriphanich, P. (2007). Occupational and Positional Terms of Address in Japanese and Thai. (The Degree of Master of Arts Program in Japanese language and Literature Department of Eastern languages). Chulalongkorn University.

